

Riga Crypto și Lapona Enigel

Ion Barbu

1924

CONTEXTUALIZARE ȘI ÎNCADRARE

Ion Barbu este *una dintre cele mai inovatoare conștiințe estetice* din literatura română a secolului al XX-lea, fiind un spirit vizionar, mânat de dorința de a realiza contaminări originale între poezie și matematică. În accepția criticilor literari, Barbu este exponentul celei mai de seamă al „*poeziei pure*” din literatura autohtonă, o poezie care va deveni ulterior, pentru poet, sinonimă cu poezia ermetică.

Publicată inițial în 1924 și integrată mai apoi în ciclul *Uvedenrode* din volumul *Joc secund* (1930), opera *Riga Crypto și Lapona Enigel* este un **amplu poem alegoric pe tema cunoașterii**, situat asemenea *Luceafărului* eminescian *la interferența genurilor literare*, ceea ce l-a determinat pe criticul literar Nicolae Manolescu să o numească „*baladă neoromantică*”, aspect evidențiat și de subtitlul acesteia. Aparține etapei baladice-orientale, cea de-a doua din creația barbiană.

Totodată, este o **creație modernistă**, *noul și inovația formelor opunându-se valorilor de tip tradițional* prin: **ermetismul poeziei, insolitul metaforelor, ambiguitatea limbajului, intelectualizarea emoției și natura tematicii abordate** (*poezia de cunoaștere*).

TEMAȚICA

- IUBIREA CA MODALITATE DE CUNOAȘTERE A LUMII

- poemul este un „*Luceafăr întors*” (Ion Barbu)

- prezintă **drama cunoașterii și incompatibilității dintre două lumi sau regnuri diferite: UMAN și VEGETAL**
- **amestecul genurilor: scenariul epic** este dublat de *caracterul dramatic și de lirismul de măști*.
- personajele (*măștile eului liric*) au semnificație simbolică și sunt prezentate **ALEGORIC**.
- Ion Barbu răstoarnă clișeele mentalității tradiționale:
  - **axa uman-feminin-comun devine superioară axei nonuman-masculin-regal**

TITLUL

- evocă structural cei doi protagoniști ai cuplului, antagonici.

- nume stranii:

• RIGA CRYPTO

- arhaismul „*rigă*” - statutul de rege al ciupercilor
- cel tănuit, încifrat (*gr. „cryptos”*) - nume predestinat închiderii și izolării
- mediul său de viață » **aspirația spre umbră, umezeală, întuneric**.
- regnul VEGETAL

• LAPONA ENIGEL

- ființă solară, UMANĂ
- instanța feminină, superioară, venită din zonele nordice
- suedezul „*enigel*” » *posibil portret spiritual al laponei* (**aspirația spre lumină**)

- apartenența la 2 regnuri diferite (vegetal și uman)

⇒ se declanșează încă din titlu **ideea dilematică a INCOMPATIBILITĂȚII**

! Singura asemănare dintre cei doi: statutul superior pe care îl ocupă fiecare în propria lume

STRUCTURA ȘI COMPOZIȚIA:

- are structura unui **cântec bătrânesc de nunță**, presărat cu elemente fantastice
- are la bază **TEHNICA POVESTIRII ÎN RAMĂ**
- alcătuit din 2 **părți distincte**, fiecare repr. în sine câte o **NUNȚĂ**:
  - **nunta reală**, consumată și împlinită (cadrul povestirii), la care menestrelul este rugat să cânte povestea celeilalte nunți
  - **nunta imposibilă**, deturnată de ordinea firească a lumii

Secvența	Ideea poetică
PARTEA I (prologul) <i>primele 4 strofe</i> <u>RAMA</u>	<ul style="list-style-type: none"> - delimitează cadrul lumesc de cadrul sacru al rostirii cântecului-poveste de către menestrelul unui „<i>nuntaș-fruntaș</i>”: <i>„la spartul nunții”, „în cămară”</i> - MENESTRELUL joacă <i>rolul mistagogului</i>, cu scopul de a preveni mirii asupra nunții dilematice <i>„trist”, „mai aburit ca vinul vechi”, „mult îndărătnic”</i>
PARTEA II <i>idila neîmplinită</i> <i>dintre Enigel și riga</i> <i>Crypto</i> <u>NUNȚA POVESTITĂ</u> <i>imposibilă, dar</i> <i>legendară</i>	<ul style="list-style-type: none"> - cuprinde mai multe tablouri poetice: <ul style="list-style-type: none"> • portretul și împărăția rigăi Crypto (strofele 5-7) • portretul, locurile natale și popasul laponei Enigel (strofele 8-9) • întâlnirea dintre cei doi (strofa 10) • cele 3 chemări ale rigăi și primele 2 refuzuri ale laponei (strofele 11-15) • răspunsul laponei și refuzul categoric cu relevarea relației dintre simbolul solar și propria condiție (strofele 16-20) • încheierea întâlnirii (strofele 21-22) • pedepsirea rigăi în finalul baladei (strofele 23-27) - moduri de expunere: descriere, dialog, narațiune - comunicarea dintre cei doi se realizează într-un spațiu oniric, întocmai <i>Luceafărului</i> eminescian.

• EXPOZIȚIUNEA

- sunt prezentate în **ANȚIȚEZĂ** portretele membrilor cuplului

• INTRIGA

- provocată de deosebirile dintre cei doi

• DEZNODĂMÂNTUL

- tragic, Crypto se transformă în ciupercă otrăvitoare, înnebunește și se căsătorește cu „*măsălarita*”

RIGA CRYPTO (<i>craiu</i> l bureților)	LAPONA ENIGEL („laponă mică, liniștită”)
- făptură vegetală închisă în sine (<i>metafora</i> „ <i>inimă ascunsă</i> ”)	- ființă umană evoluată, născută în nord, spațiu rece („ <i>din țări de gheață urgisită</i> ”)
- iubitor de umbră și de umezeală („ <i>În pat de râu și-n humă unsă</i> ”)	- ea își recunoaște statutul de ființă solară : „ <i>Că dacă-n iarnă sunt făcută.../Mă-nchin la soarele-nțelept</i> ”
- imobil prin natura sa de ciupercă și încă sterp , fapt ce-i este reproșat de supuși („ <i>Sterp îl făceau și nărăvaș/Că nu voia să înflorească</i> ”)	- duce o existență dinamică și ritualică - TRANSHUMANȚA : își duce turmele de reni către sud, fiind iubitoare de soare și lumină .
STATUT SUPERIOR ÎN PROPRIA LUME	STATUT SUPERIOR ÎN PROPRIA LUME

- membrii cuplului fac parte din regnuri diferite » **nu** pot comunica în plan real
- comunicarea se realizează la nivelul **visului**
- riga rostește de 3 ori **descântecul de dragoste**, fiind respins de fiecare dată de laponă

• PRIMA CHEMARE-DESCÂNTEC

- are rezonanțe de incantație magică
- Crypto încearcă să o seducă pe laponă cu „*fragi*” și cu „*dulceață*”, elemente ale existenței sale care aici capătă conotații erotice
- **refuzul categoric al lui Enigel**: „*Eu mă duc să culeg/Fragii fragezi mai la vale*”
- deși este pus într-o situație dilematică, riga nu cedează

• A DOUA CHEMARE-DESCÂNTEC

- riga merge până la **sacrificiul de sine**: „*Enigel, Enigel./Scade noaptea, ies lumine./Dacă pleci să culegi,/Începi, rogu-te, cu mine.*”
- **al doilea refuz al lui Enigel**: „*blând*”, „*plăpând*”, „*Lasă. Așteaptă de te coace*”

• A TREIA CHEMARE-DESCÂNTEC

- **Crypto** îi spune despre neputința lui de a-și depăși condiția
- antiteza **soare-umbră** pune în evidență imposibilitatea iubirii
- imaginii de fragilitate a lui Crypto, laponă îi **opune** aspirația ei către absolut: „*Mă-nchin la soarele-nțelept*”
- **tentația iubirii** este copleșitoare: „*Rigă Crypto, rigă Crypto./Ca o lamă de blestem/Vorba-n inimă-ai înfipt-o!/Eu de umbră mult mă tem.*”
- pentru a-și continua drumul către soare și cunoaștere, laponă refuză cântecul rigăi, deși regretă și plânge.
- descântecul se întoarce împotriva rigăi și-l distruge, transformându-l în ciupercă otrăvitoare - **ÎNCERCAREA FIINȚEI INFERIOARE DE A-ȘI DEPĂȘI CONDIȚIA ESTE PEDEPSȚĂ CU NEBUNIA**

„*Și sucul dulce-i măcrește/Ascunsă-i inimă-i plesnește*”

SOARELE

simbolul existenței spirituale, al împlinirii umane, al trăirii apolinice

metafora „*roata albă*” (perfectiunea geometrică)

metafora „*aprints inel*” (simbol al nunții)

antiteză

„La soare, roata se mărește;/La umbră, numai carnea crește”

„UMBRA”

simbolul al existenței instinctuale, sterile, al trăirii dionisiace

PURITĂȚEA, SETEA DE CUNOAȘTERE, VEȘNICIA

„sufletul-fântână”

(apolinice, specific ființei raționale și înțelepte „fiară bătrână”)

antiteză

„Că sufletul nu e fântână/Decât la om, fiară bătrână,/Iar la făptură mai firavă/Pahar e gândul, cu otravă”

„CARNEA”

(trupul, instinctele, dionisiacul)

MITURI FUNDAMENTALE:

1. al soarelui
2. al nunții
3. al oglinzii

VIZIUNEA BARBIANĂ:

- călătoria spre sud a lăponei este echivalentă cu un **drum inițiativ**, iar popasul în ținutul rigăi este o **probă**, trecută prin respingerea nuntirii cu cineva aflat pe o treaptă inferioară a existenței.
- există **3 trepte ale inițierii**:
  - cercul Venerei (*tentația iubirii ce reduce omul la ipostaza de ființă instinctuală - Crypto*)
  - cercul lui Mercur (*cunoașterea rațională - Enigel*)
  - Soarele (*cunoașterea absolută*)

NIVELUL STILISTIC

- ALEGORIA (întregul poem este construit pe baza alegoriei)
- ANTITEZA:
  - spirit - materie
  - rațiune - instinct
  - soare - umbră
  - lumină - întuneric
  - veghe - somn
  - apolinic - dionisiac

- EPITETE
- METAFORE INSOLITE ce conferă ambiguitate textului:

„Că sufletul nu e fântână/Decât la om, fiară bătrână./Iar la făptură mai firavă/Pahar e gândul, cu otravă”
 „La soare, roata se mărește;/La umbră, numai carnea crește”

- poezia abundă de elemente de oralitate, cuvinte, exprimări de factură populară sau arhaică.

PROZODIA

- alcătuirea strofică pare destul de **riguroasă** inițial, într-o **succesiune de grupaje de 4 versuri**, dar care nu este respectată până la final,
- pe parcurs, poetul modern schimbă trăsăturile prozodice și sonoritățile, în funcție de mesaj și idee poetică
- măsura versurilor predominant de **8-9 silabe**, nu are constanță continuă, ci urmărește ritmurile mai lente sau mai accelerate ale dialogului protagoniștilor.

CONCLUZIE

Așadar, poemul modern *Riga Crypto și Iapona Enigel*, de Ion Barbu, reprezintă o **sinteză inedită a celor două tipuri de sensibilități barbiene - logico-matematică și estetică** - întrunite și armonizate în spațiul liric, închegând o **amplă alegorie pe tema cunoșterii**. Barbu neagă astfel o întreagă tradiție literară, înlocuind ideea impusă în literatură că dragostea este un miracol în sine, un scop absolut, cu drama incompatibilității în iubire.

Maria
 WWW.MARIADIUS.COM